

LAKIALOITE 68/2010 vp

Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnalle

Ympäristönsuojelulain (86/2000) 103 §:ssä asetetaan jätevesien yleinen puhdistusvelvollisuus. Vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla syntyvät jätevedet on puhdistettava niin, ettei niistä aiheudu ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Puhdistusvelvollisuutta on täsmennetty ympäristönsuojelulain 11 ja 18 §:n nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella (542/2003) talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla. Tämä ns. hajajätevesiasetus tuli voimaan vuoden 2004 alusta. Hajajätevesiasetus edellyttää nykyistä tehokkaampaa jätevesien puhdistusta vuoteen 2014 asti ulottuvan siirtymäajan kuluessa.

Hajajätevesien käsittelyä koskeva lainsäädäntö on osoittautunut yksityiskohdiltaan erittäin monimutkaiseksi. Jätevesien käsittelyjärjestelmiltä edellytettävän puhdistustoimien tehon laskentavasta on säädetty hajajätevesiasetuksessa ja sen liitteissä vaikeaselkoisella tavalla. Lainsäädännön epäselvyydestä on aiheutunut ongelmia niin elinkeinonharjoittajille kuin kuluttajille ja viranomaisillekin. Esimerkiksi pienpuhdistamovalmistajien keskuudessa vallitsee suuri epätietoisuus siitä, miten pienpuhdistamon normatiivinen jätevesikuormitus määritetään ja miten siltä edellytettävä puhdistustoimien teho lasketaan.

Tämän johdosta kuluttajille on myyty tuhansia pienpuhdistamoja, jotka pystyvät käsittelemään vain hajajätevesiasetuksen edellyttämiä kuormitusmääriä pienempiä kuormitusmääriä. Jotta hajajätevesiasetuksen vaatimukset täyttyi-

sivät, tällaisessa tilanteessa kiinteistössä pitäisi olla käytössä useita rinnakkaisia pienpuhdistamoja tai pienpuhdistamon rinnalle pitäisi ottaa jokin muu menetelmä, jolla jätevedet käsitellään. Käytännössä kuluttajien tarkoituksena on kuitenkin, että hankittu pienpuhdistamo sellaisenaan riittäisi täyttämään hajavesiasetuksen vaatimukset.

Kuluttajien arviointia on omiaan johtamaan harhaan se, että valtaosa pienpuhdistamoista on testattu kuormituksilla, jotka ovat merkittävästi alle hajajätevesiasetuksen kuormitukselle asetaman minimimitoituksen. Lisäksi kuluttajille on kaupan pienpuhdistamoja, jotka eivät käytännössä toimi talviaikana ja jotka eivät kestä pysäyttämistä esimerkiksi asuinkiinteistön asukkaiden lomailun ajaksi.

Käytännössä kukaan ei valvo puhdistamolaitteilla käytävää kauppaa syystä, että lainsäädännölliset keinot puuttuvat. Ympäristönsuojelulainsäädännöstä puuttuvat säännökset valmistajan vastuusta. Kunnalliset viranomaiset valvovat yleistä etua, mutta eivät puutu yksittäistapauksiin.

Suomen ympäristökeskus tutkii, arvioi ja seuraa, mutta se ei valvo. Kunnalliset rakennus- ja ympäristönsuojeluviranomaiset luottavat liikaa valmistajien ilmoituksiin siitä, millaiseen puhdistustoimien tehoon pienpuhdistamoilla on mahdollista päästä tutkimatta sen tarkemmin niille toimitettujen jätevesijärjestelmän suunnitelmien hajajätevesiasetuksen mukaisuutta. Jätevesijärjestelmän suunnittelijat voivat olla ja myös ovat usein pienpuhdistamokauppiaiden

palveluksessa, jolloin myös heidän riippumattomuutensa tulee kyseenalaiseksi. Puutteellisesti toimivasta pienpuhdistamosta aiheutuu ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa paikallisesti ja laajemmaltikin.

Lainsäädäntöä ehdotetaan selkeytettäväksi nostamalla hajavesiasetuksen säännökset käsittelyjärjestelmältä edellytettävästä mitoituksesta ja sen toimivuudesta lain tasolle. Puhdistustoimien teholle asetetuista vaatimuksista säädettäisiin edelleen valtioneuvoston asetuksella. Samoin jätevesikuormituksen yksityiskohtaiset normatiiviset arvot asetettaisiin edelleen valtioneuvoston asetuksella.

Lainsäädäntöön ehdotetaan lisäksi uusia säännöksiä talousjätevesien puhdistamiseen käytettävien laitteiden ja menetelmien valmistajan vastuusta, testauksesta, toimivuuden seurannasta ja valvonnasta. Talousjätevesien puhdistukseen käytettävällä laitteella ja menetelmällä tarkoitetaan paitsi pienpuhdistamoja myös muita talousjätevesien puhdistukseen tarkoitettuja laitteita ja menetelmiä, kuten maasuodattamoja ja maahanimeyttäjäjä.

103 §. Ehdotus ei muuta voimassaolevan lainsäädännön sisältöä. Mitoitusvaatimus sisältyy voimassaolevaan hajajätevesiasetukseen. Nostamalla mitoitusvaatimus laintasolle selkeytetään voimassaolevaa lainsäädäntöä.

103 c.. Voimassaoleva lainsäädäntö ei sisällä säännöksiä talousjätevesien puhdistamiseen käytettävän laitteen tai menetelmän valmistajan vastuusta. Säännösten puuttuminen on aikaansaanut sen, että kuluttajille on myyty puhdistamolaitteita ja puhdistusmenetelmiä, jotka eivät täytä hajajätevesiasetuksessa puhdistustoimien teholle asetettavia vaatimuksia. Puhdistamolaitteet eivät käytännössä ole aina toimineet ympäristöolosuhteissa tai eivät ole kestäneet pysähdyksiä jätevesien käsittelyssä. Parhaimmat puhdistamolaitteet ovat pysäytettävissä ja sen jälkeen toiminnassa 3 päivässä, kun huonoimmat eivät kestä pysäytystä lainkaan. Näiden toiminta loppuu sinä aikana, kun asukkaat ovat lomilla.

Vastuusäännösten puuttuminen on ollut omiaan vaikuttamaan siihen, että kuluttajille on myyty laitteita totuudenvastaisin ja harhaanjohtavin tiedoin. Säännös selkeyttää oikeudellista tilannetta, kannustaa kehittämään hajajätevesiasetuksen vaatimukset sellaisenaan täyttäviä puhdistamolaitteita ja puhdistusmenetelmiä sekä turvaa kuluttajansuojaa.

103 d §. Voimassaoleva lainsäädäntö ei sisällä säännöksiä talousjätevesien puhdistamiseen käytettävän laitteen tai menetelmän testauksesta. Säännösten puuttuminen on mahdollistanut sen, että puhdistamolaitteita on testattu hajajätevesiasetuksen edellyttämää pienemmillä kuormituksilla ja näitä testituloksia on käytetty hyväksi markkinoinnissa harhaanjohtavin tiedoin. Säännöksellä edistetään testitulosten vertailtavuutta ja turvataan sitä, että kuluttaja voi luottaa valmistajien ilmoituksiin testien tuloksista. Testitulosten julkaisu mahdollistaa tulosten vertailun kuluttajien ja viranomaisten toimesta. Pienpuhdistamojen osalta säännös tarkoittaa käytännössä niiden testausta eurooppalaisittain harmonisoitua tuotestandardia (SFS-EN 12566-4) tiukemmilla kriteereillä.

103 e §. Voimassaolevassa lainsäädännössä ei edellytetä talousjätevesien puhdistamiseen käytettävien laitteiden tai menetelmien toimivuuden seurantaa. Toimivuutta seurataan käytännössä usein, mutta minkäänlaista velvollisuutta tähän ei ole.

Ehdotuksen mukaisesti valmistaja on velvollinen seuraamaan puhdistamolaitteen toimivuutta ja tarvittaessa saattamaan laitteet kustannuksellaan takaisin toimintakuntoon. Toimivuuden seuranta voi tapahtua mallilaitteen avulla tai laitteen omistajan suostumuksella käyttökohteessa. Toimivuutta voidaan seurata myös teknisten etäpääätteiden avulla.

Toimivuuden seurannasta on laadittava mallikohtainen raportti, se on julkaistava ja saatettava viranomaisten käyttöön. Säännöksillä edistetään kuluttajansuojaa. Toimivuuden seurannalla edistetään ympäristönsuojelulainsäädännön tavoitteiden toteutumista. Toimivuuden seuranta

täydentää kiinteistön omistajan velvollisuutta hoitaa järjestelmää siitä laaditun käyttö- ja huolto-ohjeen mukaisesti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (86/2000) 103 §:n 2 momentti ja
lisätään 103 §:ään uusi 3—5 momentti sekä lakiin uusi 103 c, 103 d ja 103 e § seuraavasti:

103 §

Jätevesien yleinen puhdistamisvelvollisuus

Vesikäymälän jätevedet sekä muut talousjätevedet on käsiteltävä ennen niiden johtamista maahan, vesistöön tai vesilain 1 luvun 2 §:n mukaiseen uomaan tai altaaseen siten, että asuinkiinteistön jätevesien puhdistus vastaa vähintään 18 §:n nojalla annetussa asetuksessa tarkoitettujen puhdistustoimien tehoa.

Asuinkiinteistön jätevesien käsittelyjärjestelmä on mitoitettava tarpeen mukaan siten, että se täyttää asetetut vaatimukset elinkaarensa kaikissa todennäköisissä käyttötilanteissa. Käsittelyjärjestelmän mitoituksen on perustuttava vähintään asukaslukuun, joka saadaan jakamalla huoneistoala neliömetreissä luvulla 30, kuitenkin siten, että asukasluku on aina vähintään viisi.

Jätevesien käsittelyjärjestelmän on sovellettava ympäri vuorokauden käyttöön.

Muut kuin vesikäymälän jätevedet voidaan johtaa puhdistamatta maahan, jos niiden määrä on vähäinen eikä niistä aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa.

103 c §

Valmistajan vastuu jätevesien puhdistuslaitteesta ja -menetelmästä

Valmistaja vastaa talousjätevesien puhdistukseen käytettävän laitteen ja menetelmän toimivuudesta ja laadusta.

Valmistaja vastaa siitä, että talousjätevesien puhdistukseen käytettävän laitteen ja menetelmän avulla on mahdollista saavuttaa tässä laissa ja lain 18 §:n nojalla annetussa asetuksessa jätevesien käsittelyjärjestelmälle asetettu puhdistustoimien teho.

Mitä 1—2 momentissa säädetään valmistajan vastuusta, ei sovelleta, jos laitteen tai menetelmän käyttöönotosta asuinkiinteistössä on kulunut yli 5 vuotta.

103 d §

Valmistajan yleinen testausvelvollisuus

Valmistajan on testattava talousjätevesien puhdistukseen käytettävät laitemallit ja menetelmät ennen niiden myyntiä kuluttajille vähintään tavalla, joka vastaa vähintään tässä laissa ja sen 18 §:n nojalla annetussa asetuksessa asetettuja vaatimuksia.

Testaustulokset on julkistettava ja saatettava viranomaisien käyttöön. Suomen ympäristökeskus pitää julkista luetteloa testaustuloksista.

103 e §

Toimivuuden seuranta

Valmistajan on testein seurattava talousjätevesien puhdistukseen käytettävien laitemallien ja menetelmien toimivuutta säännöllisin väliajoin viiden vuoden ajan niiden käyttöönoton jälkeen.

Toimivuuden seuranta voidaan suorittaa myös käyttökohteessa, jos laitteen omistaja antaa siihen suostumuksensa.

Mikäli seurannassa havaitaan, että asennettujen laitteiden ja menetelmien avulla ei saavuteta 18 §:n nojalla annetussa asetuksessa säädettyä puhdistustoimien tehoa, on valmistaja velvolli-

nen kustannuksellaan tarkastamaan kuluttajille myydyt laitteet ja menetelmät sekä saattamaan ne takaisin siihen toimintakuntoon, että puhdistustoimien teho jälleen saavutetaan.

Toimivuuden seurannasta on laadittava mallikohtainen raportti, ja se on julkistettava ja saatettava viranomaisten käyttöön. Suomen ympäristökeskus pitää julkista luetteloa raporteista.

Mitä 3 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos kuluttaja vastustaa toimenpidettä tai jos laitteen tai menetelmän käyttöönotosta asuinkiinteistössä on kulunut yli 5 vuotta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2011.

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 2010

Timo Heinonen /kok
Petteri Orpo /kok
Sampsa Kataja /kok